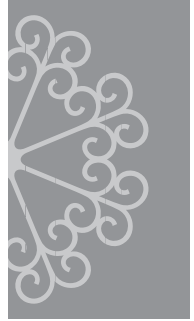

בית מדרש

223

בשבילי הפרשה

פרשת בראשית תשע"ז

זמני כניסת השבת

Baltimore, MD	5:51
Brooklyn, NY	5:38
Chicago, IL	5:29
Johannesburg, S. Africa	6:04
Lakewood/Deal, NJ	5:40
London, UK	5:25
Los Angeles, CA	5:45
Manchester, UK	5:25
Monsey, NY	5:38
Montreal, Quebec	5:28
Toronto, Ontario	5:55
Yerushalayim	5:17
Zurich, Switzerland	5:56

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

בראשית

נר במוצאי שבת

ע' פסחים נ"ד ע"א לענין בורא מאורי האש שה' נתן לו חכמה במו"ש לעשות אור, (ואולי בזה א"ש שאומרים הבדלה במו"ש בלשון אתה חוננתנו). ומבואר שלא עשה האור עד מו"ש. וכפשוטו צ"ל שביליל שבת היה חושך בלי אור. וע' פרקי דר"א פ"כ שהחשיך במו"ש ואז ברא אור, ומובא במהרש"א פסחים בשם מדרשות.

וע' ב"ר י"א ב' מח' אי יצא בע"ש או במו"ש. ובסנה' ל"ח מפורש דבע"ש בשעה י"ב נטרד והלך לו. ואולי יש מקום לומר דאם יצא במו"ש א"כ בודאי לא החשיך כ"ז שהיה בגן עדן, ואולי זה שיטת גמ' פסחים, ודלא כגמ' סנה' הנ"ל. וצ"ע.

וע' ר' בחיי פ' בראשית דלא כתיב בשבת ויהי ערב, כי השבת כולו אור, ובשם בכור שור. ויש לעיין בכוונת ר' בחיי, אי שהיה אור למעשה, או דעכ"פ בלשון התורה נקרא אור.

וע' ע"ז ח' ע"א שחשב אדם הראשון בחשך שחוזר לתוהו ובהו, ובבוקר ראה שהוא מנהג העולם והקריב קרבן. וע"ש סדר יעקב איך הקריב בשבת. וע' תוס' השלם ב' א' סק"א שלא החשיך בשבת, וכן הביא בשם ע"י ברי"ף ובעין יוסף, (וע' יע"ד ח"א ריש דרוש י"א בשם מדרש), (וע' אלשיך ר"פ אחרי מות). ויש לעיין אי סברי כדעת ב"ר שלא יצא עד מו"ש, או גם לפי הגמ' סנה' שיצא בע"ש מ"מ לא החשיך עד מו"ש.

(וע"ע ב"ר י"א ג' דאף שנתקלקלו בע"ש מ"מ לא לקו מאורות עד מו"ש, וע"ש רש"י דבזה א"ש לשון הפסוק אין כל חדש תחת השמש, כי ממו"ש שאין אור הגנוז, כבר אין חדש בבריאה).

הערות ותגובות בלשה"ק או באנגלית יתקבלו ברצון במייל
bishvilleihalacha@themir.org

ויהי האדם לנפש חיה (א,ח)

ובאונקלוס: לרוח ממללא.

אומר מרן המשגיח הגה"צ רבי חיים זאב פינקל זצ"ל: למדים אנו שמהות האדם אשר טבע בו הי"ת היא כח הדיבור, וא"כ כמה צריך להזהר האדם בכל הגה שמוציא מפיו.

ומצינו שאמר רשב"ג "כל ימי גדלתי בין הח' כמים ולא מצאתי לגוף טוב משתיקה" (אבות א,ז), הרי שאף שהיה בין התנאים הקדושים לא מצא טוב יותר משתיקה. וכ"כ הרמב"ם (דעות ב,ד): "וכן בדברי תורה ובדברי חכמה יהיו דברי האדם מעטים וענייניהם מרובים."

וכן דרשו חז"ל (ויק"ר ו,ז): רב כד הוי מטי להדין פסוקא הוי בכי וכו', מהו מ'גיד לאדם מה שיחו', אפי' דברים שאין בהם ממש, אפי' שיחה קלה שאדם משיח עם אשתו, הן נכת' בין על פנקסו של אדם וקוראין לפניו בשעת מיתתו, ומי כותבן, עושה שחר עיפה. עכ"ל.

דברי הבונים

"נלמד בחברותא, להתראות"

מרן ראש הישיבה הגאון רבי נתן צבי פינקל זצוק"ל השתדל עד מאוד לעודד כל יחיד ויחיד ללימוד התורה, בין אם היה זה אברך או בחור מהישיבה, בין אם בעל-בית שקובע עתים לתורה, ובין אם ילד קטן שזה עתה החל ללמוד ב"חדר".

באזור הישיבה התגורר אברך אשר בנו בן השבע החל ללמוד חומש בתלמוד תורה. הילד שהתרגש מאוד מתחילת לימוד התורה, ביקש מאביו שברצונו ללמוד בחברותא עם ראש הישיבה זצוק"ל.

האב שהתבייש לבקש בקשה כזו מראש הישיבה דחה את בנו שוב ושוב, אך הילד לא הירפה. בסופו של דבר אמר האב לבנו שיכתוב

והדברים נוראים! הקב"ה בעצמו -'עושה שחר עיפה'- הוא הכותב שיחתו של אדם.

וכן מצינו במגדף שנאמר 'ושם אמו שלומית בת דברי', ודרשו חז"ל (ויק"ר לב,ה): הדין פטטא בשלמא, שלם לך, שלום לכוון, והביאה דבר על בנה. הרי שתלו חז"ל חטאו החמור של המגדף בפטפוטיה של אמו.

ומכאן נלמד למידה טובה מרובה, בדיבור טוב של האדם. דרשו חז"ל (תנחומא אמור מ,ז): כל פעולות טובות ונעימות ונחמות שעתיד הקב"ה לעשות עם ישראל, אינן אלא בשכר פעיה אחת שפעו ישראל בסיני, ואמרו כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע".

ובתוספתא (ב"ק ז,ג) דרשו דכשעמדו ישראל בסיני בקשו לגנוב דעת העליונה ואמרו 'נעשה ונשמע', ואפי' ע"ז אמר הקב"ה 'מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אותי', עי"ש. ונראה שלכן נקרא הדבר 'פעיה' משום שנאמר ללא כוונה, ואעפ"כ אמירה זו היא שהביאה לבנ"י בכל הדורות 'כל פעולות טובות ונעימות ונחמות' שעושה הקב"ה.

מכתב לראש הישיבה. הילד לא היסס ושלח לראש הישיבה מכתב בו הוא כותב שהיות והחל עתה ללמוד חומש בראשית בתלמוד תורה, הוא מבקש ללמוד בחברותא עם הראש ישיבה...

ראש הישיבה קרא את המכתב, מיד נטל את עטו ורשם עליו "נלמד בחברותא, להתראות..." ושלח זאת חזרה לילד.

ואכן קבע מרן זצ"ל 'חברותא' עם הילד מידי שבת לאחר הסעודה. הילד היה דופק בבית רה"י, הרבנית הייתה מקבלת את פניו ומכנייה סה אותו ללמוד עם רה"י אשר קיבלו בחביבות ובמאור פנים, משל היה זה חברותא קרוב אשר בא להכין עמו שיעור. כך נמשך הדבר מספר שבתות, כאשר עי"ז גרם מרן ראש הישיבה זצ"ל לילד להרגיש חשיבות רבה וסיפוק עצום בלי מוד התורה שלו.

דברי הזמים

The Power to Reign is Inside You

Harav Hagaon Meir Wahrsager Shlit"a

It's the start of a new year, and one of the things every Yid has to be ready for is the new battle with the yetzer hara. After spending Elul, Rosh Hashanah, Aseres Yemei Teshuvah, Yom Kippur, and Succos fighting against our archenemy, the yetzer hara, and achieving complete cleansing and *kapparah* in the process, we have to prepare ourselves for this coming year's new battle.

Parashas Bereishis provides us with some important insights for understanding the yetzer hara's tactics and readying ourselves for the battle against him.

After Hakadosh Baruch Hu accepted Hevel's korban and rejected Kayin's, Kayin was distraught. The Sforno explains that Hashem's rejection of Kayin's korban wasn't only because the korban wasn't a worthy one – it was because Kayin himself wasn't worthy. Kayin's response to this rejection was twofold: וַיַּחַר לְקַיִן מְאֹד וַיִּפְּלוּ פָּנָיו.

Rav Yerucham, in *Daas Torah*, explains that וַיַּחַר לְקַיִן מְאֹד means that Kayin was upset about the actual deficiency in his offering, while וַיִּפְּלוּ פָּנָיו refers to the feeling of downfall that came in the aftermath of Hashem rejecting it.

Two things happened to Kayin: he sinned, and then he had a *nefilah* through the *chet*. He began wondering, how could I have done this? How could I have sunk so low?

Hakadosh Baruch Hu Himself came to Kayin in an attempt to help him halt this thought pattern. Trying to direct Kayin to do teshuvah, Hakadosh Baruch Hu addressed the two issues that were troubling Kayin: לָמָּה חָרָה לְךָ וְלָמָּה נָפְלוּ פָּנֶיךָ. The second part of the question stresses that even if Kayin sinned, he should not have felt downtrodden.

The Dangerous Layer of Chet

This is a critical idea in the way we deal with *chet*. The yetzer hara can ensnare anyone, as the passuk says: כִּי אָדָם אֵין צְדִיק בְּאָרֶץ.

אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה טוֹב וְלֹא יַחֲטֵא. But a far more insidious trap of the yetzer hara is how he gets us to react after the *chet*. If a person feels like a lowlife, and sees himself differently after he said something wrong, or did something wrong, or looked at something he shouldn't have, he begins to associate himself with the *chet*.

The Gemara (*Succah* 52b) says that the yetzer hara comes at a person in three stages: at first, he's a passerby, then he's a guest, and then he's an "*ish*," which Rashi explains means a *baal habayis*. The yetzer hara's primary objective is to become the *baal habayis* and park himself in the person's life.

Rav Yerucham notes that even more than the yetzer hara wants to get a person to sin, he wants to capture the person in his clutches after the sin and get him to believe that "This is who I am." On the words in Tehillim (32:2): אֲשֶׁרִי נְשׂוּי פֶשַׁע כְּסוּי חֲטָאָה, Chazal say:

אשריו לאדם – praiseworthy is a person who is higher than his sins, not that his sins are higher than him. In truth, a person is much higher than his *chet* – the *chet* doesn't really sink him. The yetzer hara, however, convinces us of the opposite.

Explaining Hashem's second question to Kayin – לָמָּה נָפְלוּ פָּנֶיךָ – the Sforno writes that when it is possible to rectify something, there is no reason to feel pain about what happened; rather, a person should focus on trying to repair things in the future. That is the message of the passuk that follows: הֲלוֹא אָם תִּיטִיב שְׂאֵת – you're much higher than your sin, so why are you concentrating on the past? Instead, go forward, start doing mitzvos, and then you'll elevate yourself.

Someone once told me that Rav Chaim Shmuelevitz said the following in a *vaad*. Imagine that a bochur in yeshiva succumbed to his yetzer hara and transgressed the prohibition of *gilui arayos*, *chas v'shalom*. What should happen to this bochur?

When Rav Chaim addressed this question to the attendees of the *vaad*, one person said that the bochur should leave yeshiva. Another one said that he should run to a *gadol* and find out how to do teshuvah. A third said he should engage in prayer and acts of penitence.

Rav Chaim disagreed. The first thing this bochur should do, he said, is return to the beis midrash the next morning and sit down to learn with his chavrusa.

The *chet* happened. He stumbled. But the person is much higher than the *chet*, and he should not associate himself with it.

The passuk in Koheles (10:4) tells us: **אם ריח המושל תעלה עליך: אם ריח המושל תעלה עליך: מקומך אל תנח כי מרפא יניח הטאים גדולים**. The Vilna Gaon explains this to mean that if the yetzer hara ensnares you and causes you to sin, don't move away from who you were before the *chet*; continue on exactly as before. A human being is much bigger than his *chet*, no matter how terrible the *chet* was, and if he continues to learn Torah and do *maasim tovim*, he can cure himself. But the first step is to go back to the beis midrash – to realize that you're still a yeshiva bochur, you're still good, and you can even be one of the *metzuyanim* of the yeshiva. Afterwards, you still have to deal with what you did, and go through the process of teshuvah, but what shouldn't happen is the downfall that typically follows the *chet*.

Taking Control of the Yetzer Hara

Unfortunately, Kayin did not absorb the lesson that Hashem was trying to teach him, which is perhaps the reason that he then went and killed Hevel – he spiraled even further downward. What he should have done was to jump right back into the beis midrash.

Everyone makes mistakes, and in moments of weakness, people can even make big mistakes. The main problem is the reaction to those mistakes. If you let the yetzer hara convince you that you are a lowlife, and you associate with the *chet*, then the yetzer hara really got you. But if you stay higher than the *chet*, then the yetzer hara didn't get you. The *chet* itself, you'll be able to do teshuvah for afterwards.

This was Hashem's message to Kayin: **אם תיטיב שאת** – if you move forward and do good, you'll see that you really are higher than your sin. However, **ואם לא תיטיב לפתח חטאת רבץ** – if you don't

forge ahead and do good, then the yetzer hara is going to have you in his clutches.

In the words that follow – **ואליך תשוקתו ואתה תמשל בו** – Hakadosh Baruch Hu defines the relationship between a Yid and the yetzer hara. On one hand, a person has a tremendous desire to follow the yetzer hara and succumb to *taavah*, – but on the other hand, he also has the power to conquer the yetzer hara.

This passuk seems to be in direct contradiction with a famous Gemara (*Succah* 52), which says that the yetzer hara provokes a person every day, and if not for Hashem's help, the person would be unable to overcome it. If a person is, indeed, powerless against the yetzer hara, then how could Hashem tell Kayin that he has the power to overcome it?

The Sforno explains that the way a person overcomes his yetzer hara is through the power of the *tzelem Elokim* that he possesses. A superficial understanding of the Gemara would lead us to believe that Hashem helps a person overcome the yetzer hara by sending him some sort of external assistance – perhaps a *malach*, perhaps a vision akin to the one Yosef saw when he perceived his father Yaakov in front of him in a moment of temptation. In truth, however, the Divine assistance is from within the person himself. Hakadosh Baruch Hu is part of us – we're created in His image, and there's a **חלק אלוך ממעל** inside every Yid. There is no contradiction between the passuk and the Gemara – without Hashem's assistance, a person would truly be unable to overcome the yetzer hara, but the assistance is built into the person, so that he does, indeed, possess the power of **ואתה תמשל בו**.

No matter how strong the yetzer hara is, no matter how long you've been dealing with a particular yetzer hara, and no matter how low you feel you've fallen, the *tzelem Elokim* within you allows you to rise above your misdeeds. There should never be a situation of **ויפלו פניו**, and we should not underestimate the *koach* and the *gadlus* of a human being.

As we enter the new year, we have to realize that *chet* happens to everyone – but the resulting downfall doesn't have to. You have a *tzelek Elokim*, and you have greatness that makes you unstoppable: **ואתה תמשל בו**.

Gut Shabbos.